

KUTSESTANDARD

Õpetaja, tase 5

Kutsestandard on dokument, milles kirjeldatakse tööd ning töö edukaks tegemiseks vajalike oskuste, teadmiste ja hoiakute kogumit ehk kompetentsusnõudeid. Kutsestandardeid kasutatakse õppekavade koostamiseks ja kutse andmiseks.

Kutsenimetuse	Eesti kvalifikatsiooniraamistiku (EKR) tase
Õpetaja, tase 5	5

A-osa KUTSEKIRJELDUS

A.1 Töö kirjeldus

Õpetaja peamine eesmärk on toetada ja suunata õppijate arengut nii nende isiklikuks kui ka ühiskondlikuks toimetulekuks, aidates kaasa teadmiste ja oskuste omandamisele ning väärtuste kujunemisele. Õpetaja arendab süsteemselt oma kutseoskusi ja on kursis haridusuuendustega.

Õpetaja, tase 5 töö olulisemad valdkonnad on töö iseenda ja õppijatega. Töö toimub peamiselt indiviidi, klassi või rühma tasandil ning eeldab rohket suhtlemist. Viienda kutsetaseme õpetaja töötab abiõpetajana koolis või lasteaias ning alustava huvihariduse õpetajana huvikoolis. Kuigi ta ei täida iseseisvalt kõiki õpetajatööga seotud ülesandeid, tegutseb ta näiteks huvihariduses siiski suhteliselt iseseisvalt, juhendades õppijaid ja viies läbi õppetööd vastavalt õppekavale. Tema töö on vaheldusrikas ning eeldab süsteemsust, kohanemisvõimet, pingetaluvust ning suutlikkust luua ja toetada enda ja teiste heaolu.

Õpetaja kutseid on neljal tasemel kokku viis: lisaks õpetaja, tase 5 kutsele eristatakse kutseid õpetaja, tase 6, õpetaja, tase 7, vanemõpetaja, tase 7 ja meisterõpetaja, tase 8. Võrreldes kõrgema taseme õpetajatega keskendub viienda taseme õpetaja roll otsesele õppetööle ilma laiemate planeerimis- ja arenduskohustusteta.

A.2 Tööosad

- A.2.1. Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine
- A.2.2. Õppijate toetamine
- A.2.3. Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine

A.3 Kutsealane ettevalmistus

Õpetajal, tase 5 on keskharidus ja töökogemus pedagoogilisi kompetentse eeldavaid ülesandeid täites.

A.4 Enamlevinud ametinimetused

Abiõpetaja, huvihariduse õpetaja

A.5 Regulatsioonid kutsealal tegutsemiseks

Regulatsioon puudub

A.6 Tulevikuoskused

Õpetaja tulevikupädevuseks on kohanemisvõimelisus ja suutlikkus paindlikult reageerida muutuv keskkonnas, arvestades õppijate, kolleegide ja iseenda vajaduste ning ressursidega. Veelgi olulisemaks muutub teaduspõhisus – pidev enesetäiendamine nii ainevaldkonnas, pedagoogilistes meetodites kui ka õppimise ja õpetamise käsitlustes. Õpetaja peab olema võimeline tõhusalt õpetama kaasavas mitmekultuurilises keskkonnas, pakkudes tuge erineva taustaga ja vajadustega õppijatele. Samuti on oluline oskus kujundada positiivset ja toetavat heaolukeskkonda nii enda, kolleegide kui ka õppijate jaoks. Professionaalne õpetaja oskab analüüsida ja uurida oma tööd, et mõista, mis toetab õppimist ja arengut kõige tõhusamalt, ning kohandada oma praktikat toetudes kogutud andmetele ja teaduspõhiste teadmiste. Tehnoloogiapädevus jääb õpetaja oluliseks kompetentsiks – tulevikku vaatav õpetaja

on kursis nüüdisaegsete tehnoloogiate, sh tehisintellekti ja digitaalsete õppevahendite arenguga ning kasutab neid oma töös arukalt ja eetilisel.

B-osa KOMPETENTSUSNÕUDED

B.1 Kutse struktuur

Õpetaja, tase 5 kutse moodustub üldoskustest B.2 ja kohustuslikest kompetentsidest B.3.1-B.3.3. Kutse taotlemisel on nõutav nende kõigi tõendamine.

Kvalifikatsiooninõuded haridusele ja töökogemusele

Nõuded kutse taotlemisel

1. Keskkaridus või sellega võrdsustatud haridustase
2. Eesti keele oskus vastavalt keeleseadusele ja selle alusel kehtestatud nõuetele
3. Vähemalt ühe õppeaasta pikkune töökogemus pedagoogilisi kompetentse eeldavaid ülesandeid täites.

Kutse on soovitatavalt tähtajatu ning taastõendamise nõudeid ei kehtestata.

Kutse andmise korraldus on reguleeritud õpetaja kutsete kutse andmise korras.

B.2 Õpetaja, tase 5 üldoskused

Mõtlemisoskused

1. Analüüsi- ja sünteesioskus - kasutab mõtlemisel süsteemset arutlust, mõtestab protsesse, nähtusi ja nendega seotud osapooli ning selgitab nendevahelisi suhteid, valikute tegemisel alternatiivide tugevusi ja nõrkusi ning loob saadud teadmistest juhendamisel uusi tervikuid ja teeb järeldusi.
2. Õppimisoskus - valib ja kohandab teadlikult tõhusaid õpistrateegiaid, et omandada uusi pädevusi, ning suudab eesmärgipäraselt juhtida õppimisega seotud motivatsiooni ja emotsioone.
3. Innovatsioonipädevus - läheneb raskustele-probleemidele eri vaatenurkadest ning rakendab uudseid lähenemisviise, meetodeid ja materjale, olles valmis toime tulema ebakindluse ja eksimise võimalustega.

Enesejuhtimisoskused

4. Väärtustest lähtumine - järgib oma tegevuses üldinimlikke ning organisatsiooni väärtusi ja põhimõtteid.
5. Säilenõtkus - tuleb toime muutustega nii tunnete, mõtete kui ka käitumise tasandil, reageerides adekvaatselt ja asjalikult ning taastades enesehoiaks vajaliku tasakaalu.

Lävimisoskused

6. Suhtlemisoskus - loob, hoiab ja arendab teiste inimestega usaldusväärseid ning koostööle suunatud suhteid, väljendades end selgelt ja viisakalt. Märkab enda ja teiste vajadusi, ootusi ja emotsioone ning kohandab suhtlust, toetades positiivset ja mõistvat suhtluskeskkonda.
7. Koostööoskus - teeb oma juhendaja või mentoriga eesmärkide saavutamise nimel tõhusat koostööd, arvestades juhendaja või mentori seisukohtadega.
8. Digipädevus - suhtub positiivselt digivahendite, -keskkondade ja -sisu tähenduslikku eesmärgipärasesse kasutamisse. Rakendab ja kohandab neid tõhusalt, eetiliselt ja vastutustundlikult oma töös. On omandanud vajaminevad digipädevused.

B.3 Kompetentsid

B.3.1 Enesehoiu ja professionaalsuse tagamine

EKR tase 5

Tegevusnäitajad

1. Tervise hoidmine - hoolitseb enda vaimse, füüsilise, sotsiaalse ja emotsionaalse heaolu eest.
2. Tasakaalu hoidmine - hoolitseb enda töö- ja eraelu tasakaalu eest.
3. Karjääritee kujundamine - kujundab teadlikult enda kui õpetaja karjääriteed ja õppimist, toetudes enda professionaalse tegevuse juhendatud refleksioonile.
4. Teadmiste ajakohastamine - hoiab ennast kursis valdkonna ning õpetamise-ja õppimisalaste uuendustega, rakendab saadud teadmisi kolleegide juhendamisel.

Teadmised

Teadmised enesehoiust (vaimne, füüsiline, sotsiaalne, emotsionaalne), terviseteadlikkus, õpetajatööd reguleeriv seadusandlus (õigused ja kohustused), õpetajaetika	
B.3.2 Õppijate toetamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Õppijate tundmaõppimine - õpib kolleegi juhendamisel tundma igat õppijat, sh tema eripärasid. 2. Suhete loomine, keskkonna kujundamine ja õppijatest hoolimine - loob õppijatega head suhted, kujundab kolleegi juhendamisel õppimiseks turvalise ja kaasava keskkonna ning hoolib iga õppija arengust. 3. Õpetamise kavandamine ja õpetamine - tegutseb õpetamisel pedagoogiliselt asjatundlikult, lähtudes õppekavast. Rakendab vaimset ja füüsilist tervist hoidvaid tegevusi, sh aktiivseid ja liikumisega lõimitud õppetegevusi, sirutus- ja liikumispause. 4. Ainesisu käsitlemine - käsitleb ainesisu teadus- ja tõendus põhised ning tekitab aine vastu huvi ja toetab sügavat õppimist. 5. Väärtuste kujundamine ja järgimine - kujundab ja järgib koos õppijatega ühiselt kokkulepituid väärtusi. 6. Üldpädevuste arendamine - toetab kolleegi juhendamisel õppijate üldpädevuste arengut. 7. Õppijate võimestamine - võimestab õppijaid kolleegi juhendamisel sihipäraselt ning suunab neid aktiivselt vastutust võtma oma õppimise ja arengu eest. Teadvustab stereotüüpide mõju, sh enda hoiakutes, ning väldib nende kinnistamist oma töös. 8. Tagasiside andmine ja hindamine - annab juhendamisel õppijatele õpiprotsessi ja õpitulemuste kohta edasiviivat tagasisidet. Teadmised Psüühika toimimise alused, motivatsiooniteooriad, arengumõtteviisid, sotsiaal-emotsionaalsed oskused, üldpädevused ja nende arendamise võimalused, hindamise ja õppimist toetava tagasiside võimalused, sh andmekirjaoskus, kaasava hariduse olemus ja rakendamine, õppekavad, õppevaldkonna teadmised vastavalt haridusliigile, õpetamismeetodid ja nende valiku põhimõtted sügava õppimise toetamisel, lõimingu olemus ja rakendamine, tehnoloogia rakendamine õppimise toetamisel, õppimist ja õpetamist reguleerivad õigusaktid	
B.3.3 Enda organisatsiooni ja selle inimestesse panustamine	EKR tase 5
Tegevusnäitajad 1. Eesmärkidest ja väärtustest lähtumine - juhendab organisatsiooni eesmärkidest ja väärtustest ning enda õigustest ja kohustustest. 2. Koostöö kolleegidega oma organisatsioonis - tegutseb koostöiselt. 3. Turvaline töökeskkond - järgib turvalise töökeskkonna põhimõtteid. 4. Suhtlemine ja koostöö lapsevanematega - vahetab lapsevanematega asjakohast teavet, rakendades suhtlemise aluspõhimõtteid. 5. Info ja andmed organisatsioonis - töötleb infot vastutustundlikult, järgides konfidentsiaalsuse ja andmekaitse üldpõhimõtteid. Teadmised Andmekaitse, konfliktide lahendamine, kollektiivne tõhusus, koostööprotsessid, kuulamisoskused, nõustamispädevus, organisatsioonikultuur, tööõigus	

C-osa ÜLDTEAVE JA LISAD

C.1 Teave kutsestandardi koostamise ja kinnitamise kohta ning viide ametite klassifikaatorile	
1. Kutsestandardi tähis kutseregistris	21-16042025-1.1/1k

2. Kutsestandardi koostajad	Anne Aasamets, Õpetajate Ühenduste Koostöökoda Anneli Eesmaa, Eesti Linnade ja Valdade Liit Karin Klemmer, Eesti Haridustöötajate Liit Katrin Poom-Valickis, Tallinna Ülikooli haridusteaduste instituut Kristi Tarik, Eesti Koolijuhtide Ühendus Liina Õmblus, Eesti Eripedagoogide Liit Margit Timakov, Eesti Õpetajate Liit Margus Pedaste, Tartu Ülikooli haridusteaduste instituut Rasmus Kits, Eesti Teadushuvihariduse Liit Taavi Kreitsmann, Haridus- ja Teadusministeerium Tiina Kivisalu, Eesti Lasteaednike Liit
3. Kutsestandardi kinnitaja	Hariduse Kutsenõukogu
4. Kutsenõukogu otsuse number	39
5. Kutsenõukogu otsuse kuupäev	16.04.2025
6. Kutsestandard kehtib kuni	01.09.2025
7. Kutsestandardi versiooni number	1
8. Viide Ametite Klassifikaatorile (ISCO 08)	5312 Õpetajaabid
9. Viide Euroopa kvalifikatsiooniraamistikule (EQF)	5
C.2 Kutsenimetus võõrkeeles	
Inglise keeles	Teacher, EstQF Level 5
C.3 Lisad	
Lisa 1 Õpetaja kutsestandardite võrdlus	
Lisa 2 Mõisted	